

СИТУАТИВНЕ ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИННОСТІ В КОНТЕКСТІ ВЗАЄМОДІЇ ПОЛІЦІЇ ТА ЗМІ

Прижбило О.В.

*аспірант кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права
Національний університет «Одеська юридична академія»*

На сьогоднішній день важко не помітити негативний вплив ЗМІ на нормальний розвиток людської психіки, невротизації та психопатизації суспільства, а тим самим на ріст злочинності. Особливо це стосується малолітніх та підлітків, психічний розвиток яких перебуває лише на стадії становлення. Сучасні мас медіа, особливо телебачення, інтернет, кінематограф – є джерелом негативного впливу на поведінку людини.

Безпосередню увагу хотілось би приділити негативному впливу ЗМІ на так звану «імпульсивну злочинність», яка охоплює коло діянь, які вчиняються без внутрішньої боротьби мотивів та зважування рішень, без заздалегідь сформованої мети особами, які фактично не можуть повною мірою усвідомлювати свої дії та керувати ними, внаслідок наявності у них певних психічних станів. Їх скоєння обумовлено, зокрема, психічними перенавантаженнями, в тому числі засобами масової інформації, а також почастишанням виявлення в населення хвороб психіки, алкоголізацією суспільства тощо.

Проблемою телебачення є, зокрема, безконтрольна реклама алкоголю, яка спрацьовує. «Так, приміром, за останні 10 років дитячий пивний алкоголізм в Україні зріс у 10 разів» [4, с. 40], – відзначає А.М. Шульга.

З опрацьованих нами 650 вироків з ЄДРСР, встановлено, що близько 90% злочинів, які містять ознаки імпульсивних, вчиняються в стані алкогольного сп'яніння.

Держава не повинна одночасно заохочувати вживання окремих видів речовин, що викликають стан сп'яніння (йдеться про алкогольні напої) і в той же час посилювати кримінальну відповідальність за вчинення в такому стані злочинів. Про те, що держава зацікавлена у вживанні алкогольних напоїв, свідчить хоча б те, що дохідна частина бюджету значною мірою формується за рахунок надходжень, що пов'язані із виготовленням та продажем алкогольних напоїв; крім того, навіть на державних телеканалах успішно рекламуються алкогольні напої [1, с. 182].

Атмосфера кінематографу пронизана вбивцями, насильниками та іншими персонажами, які впливають на ріст емоційних і психічних розладів, невмотивованої жорстокості. Багато людей після перегляду сцен насилля підсвідомо налаштовуються на їх реалізацію. Неодноразово побачене на телеекрані вбивство стає звичним, в межах норми. Формується психологічна установка, тобто готовність діяти певним чином. «У будь-якому злочинному намірі виявляється, в крайній мірі, моральна помилка і, отже, вплив неусвідомлюваної установки або емоції. З іншого боку, імпульсивна і звична

активність правопорушника в значній мірі визначається досвідом минулої свідомої діяльності» [2, с. 73].

Неконтрольована свобода ЗМІ, яка почалася наприкінці 80-х – на початку 90-х років, призвела до того, що інформація, що передається ними, стала нести в собі суттєвий негативний потенціал. Діяльність правоохоронних органів у боротьбі зі злочинністю значною мірою стала подаватися однобічно й оцінюватися негативно. Особи ж, які вчинили протиправні вчинки, навпаки, стали головними й нерідко позитивними героями передач і публікацій.

Не меншої шкоди завдають ЗМІ, коли через них транслюється романтизація злочинного життя, вакханалія, аморальність, брутальність. Це призводить до того, що серед молоді й підлітків негативна соціальна поведінка набуває привабливості. З'являються думки про можливість «союзницьких» стосунків із злочинцями. Висловлюються навіть ідеї про те, що злочинський світ – це частина української культури, а злочинські «правильні поняття» легші й розумніші законів [3, с. 27].

Все це провокує на формування антисоціальної установки, на «кримінальне зараження» особистості, що в кінцевому рахунку призводить до скоєння злочинів.

Ось чому взаємодія органів поліції та ЗМІ йде поки що не на користь іміджу поліції, а навпаки політика більшості ЗМІ направлена у бік росту злочинності. Виконуючи різні функції та маючи різну природу, ЗМІ та поліція повинні служити суспільним інтересам. Основним спільним завданням ЗМІ та поліції для початку має стати відновлення довіри до «нового поліцейського», який являється еталоном доброчесності.

Деякі дослідники взагалі пропонують піти кардинальним шляхом та наголошують на необхідності прийняття в Україні закону «Про використання неусвідомлюваних елементів в аудіо – і відеопродукції» у зв'язку з сучасним станом українського суспільства, рівнем розвитку інформаційних технологій впливу на поведінку людей через засоби масової інформації [4, с. 39]. Зокрема, А.М. Шульга називає ЗМІ інструментом маніпулювання суспільною свідомістю і відзначає наступне: психологи зазначають, що поведінка 70–80 % героїв рекламних роликів демонструє психічні відхилення, психопатичність, соціопатичність людської особистості (здійснення антисоціальних вчинків), відповідна поведінка не зашкодить дорослій людині, але для дитини відповідний образ життя (смаки, звички, пристрасті) рекламних героїв поступово може стати еталоном. Доведено: перегляд телепередач прямо впливає на психологічний стан людини і може навіть спричинити хворобу. Особливу увагу привертає до себе диспарантне відео, котре визначають як один із видів психотронної зброї, способи «зомбування» людей. Також вчений згадує проблему бінауральних ритмів (аудіо наркотиків), які безперешкодно можна знайти в мережі інтернет, щодо яких замовчується інформація про можливі депресії, божевілля чи коми та навіть самогубство [4, с. 40-41].

З впевненістю можна сказати, що формування правосвідомості, як однієї з передумов правопорядку, неабияк залежить від засобів масової інформації. Мас медіа відіграють роль у формуванні моделей правомірної, агресивної та

імпульсивної поведінки населення. Пріоритетом має стати, зокрема, не реклама алкогольних виробів, на телебаченні, розповсюдження порнографічних матеріалів в мережі інтернет, а навпаки – широка пропаганда здорового способу життя, популяризація знань про шкоду алкоголю та наркотиків. ЗМІ забезпечують регулярність і тиражованість інформації, завдяки цьому є потужним механізмом впливу на масову аудиторію і формування правосвідомості громадян.

Література:

1. Бурдін В. М. Стан сп'яніння, як обставина, що обтяжує покарання: проблеми сучасного наукового розуміння / В. М. Бурдін. // Вісник Хмельницького інституту регіонального управління та права. – 2004. – № 1. – С. 177–182.
2. Зелинский А. Ф. Осознаваемое и неосознаваемое в преступном поведении / А. Ф. Зелинский. – Х., 1986. – 168 с.
3. Кушнар'ов С. В. Вплив засобів масової інформації на формування правосвідомості неповнолітніх: зарубіжний та вітчизняний досвід / С. В. Кушнар'ов. // Соціальна педагогіка: теорія та практика. – 2009. – С. 24–31.
4. Шульга А. М. Проблема неусвідомлюваного впливу на поведінку людини / А. М. Шульга. // Право і безпека. – 2010. – С. 39–42.

“COMMUNITY POLICING” ЯК НОВИЙ ПІДХІД ПРОФІЛАКТИКИ ОКРЕМИХ ВИДІВ НАСИЛЬНИЦЬКИХ ЗЛОЧИНІВ

Махатадзе К.Г.

*аспірант кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права
Національний університет «Одеська юридична академія»*

У кримінологічній науці українське суспільство характеризується як транзитивне, що проявляється станом зміни, переходу у політичній, економічній та культурологічній сферах. Як зазначає професор В.М. Дрьомін, транзитивність українського суспільства є загальновизнаним фактом, так як всі його структурні елементи тривалий час перебували (або перебувають) в стадії реформування, «переформатування» або в стадії створення, що не могло не відбитися на стані злочинності в країні, адже саме люди, схильні до протиправної діяльності, як ніхто інший, швидко реагують на найменші прорахунки і упущення в функціонуванні інститутів влади і управління [2]. У такому стані значним деформаціям піддаються загальнолюдські цінності, наприклад повага до життя і здоров'я людини, взаємодопомога у життєвонебезпечних ситуаціях. Девіантна поведінка все частіше проявляється в діях, що засуджуються суспільством.